

Motion till riksdagen

1985/86:Fö303

Gunnar Björk i Gävle m. fl. (c)

Värnpliktsfrågan

Den allmänna värnplikten

En av grundstenarna i det svenska totalförsvaret är den allmänna värnplikten. För att behålla och slå vakt om den samt stärka den folkliga förankringen är det viktigt att så många som möjligt fullgör sin värnplikt.

Totalförsvaret är en angelägenhet för alla medborgare. Genom de olika pliktlagar som finns ingår de flesta aktiva personer i olika egenskaper i totalförsvarets krigsorganisation. Det är dock främst män som genom den allmänna värnplikten och även vissa män och kvinnor som via sin placering i civilförsvaret känner till sin krigsuppgift redan under fredstid. Totalförsvaret måste vara hela folkets försvar, därför är det viktigt att det finns en naturlig och fungerande kontakt mellan dem som ingår i krigsorganisationen och dem som arbetar i totalförsvaret under fredstid. Försvarsmakten måste vara en del av samhället. Det innebär att man måste ta del av bl. a. sociala, tekniska, arbetsmiljö, ledarskapsfrågor och andra förändringar i samhället. Den allmänna värnplikten och civilförsvaretsplikten är den främsta garantin för att kontakterna mellan totalförsvaret och det övriga samhället upprätthålls. Den kontakten behöver hela tiden försvaras och förbättras. Den pågående försöksverksamheten med lekmannastyrelsen bör vidareutvecklas.

Det är dessutom viktigt att man med största intresse följer upp de utredningskrav som pekar på att de värnpliktiga i vissa fall har fått en sämre tilltro till försvaret när de slutar värnplikten i motsats till då de började. Vi anser att regeringen bör följa upp dessa undersökningar. Det är också angeläget att utnyttja det civila kunnandet vid värnplikt och civilförsvaretsplikt.

Säkerhets- och försvarspolitik information

Upplysning och information om den svenska säkerhetspolitiken måste vara en viktig och angelägen uppgift i värnpliktsutbildningen. Denna kan skapa förståelse och kunskaper om totalförsvarets roll i säkerhetspolitiken. Skolan måste först ge grundkunskaper i dessa frågor. Vi anser att detta ämne i dag är eftersatt i skolan. Särskilt viktigt är att denna utbildning sker på ett balanserat och sakligt sätt. Av största vikt är att denna utbildning bygger på den säkerhetspolitik som det i Sverige rått stor politisk enighet omkring. Genom en bra baskunskap i skolan ges information till de män och kvinnor som inte fullgör värnplikt. Den säkerhetspolitiska information som i dag

förekommer är för bristfällig under grundutbildningen. Vi anser att denna informationsverksamhet bör utvärderas och utvecklas.

Mot. 1985/86
Fö303

Värnpliktigas ekonomiska och sociala situation

Det är bra att de värnpliktiga även under värnpliktsutbildningen har en situation som är socialt acceptabel. Det är viktigt att man har möjlighet till bra kontakt med de anhöriga. Det är också nödvändigt att den kommun som förbundet ligger i tillsammans med förbandsledningen känner ansvar för att de värnpliktiga får en meningsfull fritid. Vid fortsatta övervägningar bör de svagare grupperna i första hand prioriteras.

Näringsbidraget

För den som är egen företagare kan situationen i dag vara mycket svår när man gör värnplikten eller repetitionsutbildning. Det är viktigt att man nu förstärker stödet för denna grupp. Man bör även i fortsättningen rättvist analysera de olika egna företagens situation. Vi tror dock att detta kan bli en svår uppgift.

Vi noterar med tillfredsställelse att regeringen nu tagit intryck av kritik som centern framförde vid förra årets riksdag och nu föreslagit höjningar av näringsbidraget.

Resor

Det nu gällande systemet innebär att resekostnaderna för de värnpliktiga har brutits ned på lokal nivå. Det är viktigt att systemet medför att de värnpliktiga regelbundet och inom måttlig tidsram kan nå sina anförvanter. Man kan ifrågasätta om samma regler bör gälla för värnpliktiga som ofta gäller för civilt anställda, t. ex. rätt att flyga vid resa över 80 mil samt rätt till minst 48 timmars vistelse i hemmet en gång per månad.

Det framstår i dag som oklart om inte administrationen av resesystemet kräver så stora kostnader hos SJ och försvaret att det borde ifrågasättas och andra alternativ utarbetas. Principen om frikort på t. ex. på buss och tåg har diskuterats. Kanske ett sådant system skulle bli billigare än det nuvarande byråkratiska systemet.

Beträffande viseringskortet är det viktigt att man från försvarsmaktens sida anstränger sig att få till stånd avtal med ytterligare länsbolag som ger de värnpliktiga bättre resmöjligheter på förbands- och hemorterna. De försämringar som regeringen nu föreslår för länstrafiken och som främst drabbar glesbygden inger oro för de värnpliktiga.

Oavsett bostadsort så bör man kunna nå hemorten inom rimlig tid. Vid t. ex. användning av leasingbil är det viktigt att denna utnyttjas med stor restriktivitet och endast då det är nödvändigt. Leasingbil skall självklart endast användas vid transport till och från tjänsten.

Vi ser dock kritiken mot de ökade kostnaderna för just värnpliktigas resor som något onyanserad, särskilt då man inte presenterat vilka ökade

kostnader man har för andra personer inom försvarsmakten. Vi för vår del är övertygade om att kostnaden även på detta område ökar mycket starkt.

Mot. 1985/86
Fö303

Dagersättning

Dagersättningen uppgår nu enligt regeringens förslag till 26 kr. Vi kan nu bara konstatera att detta skiljer sig märkbart från den reservation som socialdemokraterna gjorde i 1982 års försvarsbeslut då man inför valet utlovade att man under en femårsperiod skulle nå upp till en förbättring "som motsvarar en till 30 kr. om dagen förhöjd dagersättning" (i 1982 års penningvärde). Detta vallöfte skulle i realiteten i dag vara 37-38 kr. i stället för de 26 kr. som föreslås.

Arbetsmarknadssituationen vid utryckning

Det stöd som i dag ges värnpliktiga att få arbete efter sin utryckning är av varierande kvalitet. På de förband där det i dag fungerar bra beror detta på att förbandsledning och arbetsförmedling tagit sitt ansvar och engagerat sig. Man måste i ökad utsträckning finna nya former för information om arbetsmarknaden, t. ex. i form av att företag och andra arbetsgivare besöker förbanden. Arbetsförmedlingarna måste här också bli aktivare. Här bör utredas hur man kan gå vidare för att förbättra de utryckandes situation.

För de värnpliktiga som efter värnpliktstiden ej fortsätter ut på arbetsmarknaden utan ämnar fortsätta sin utbildning är det viktigt att försvarsmakten har ett så nära samarbete med utbildningsväsendet att en tidsmässig anpassning sker.

Bestraffningssystemet

En allmän strävan under de senaste åren har varit att nå ökad samklang mellan det militära och det civila bestraffningssystemet.

Det är också viktigt att de värnpliktiga bättre än i dag får information om vilka regler som gäller - redan i samband med inryckningen. De bestraffningsregler som i dag gäller bör ses över, särskilt de s. k. fritidsstraffen för småförseelser samt de överklagningsregler som finns.

Kompensation för höjda värnpliktsförmåner

Det är rimligt att då höjning sker av värnpliktsförmånerna detta inte går ut över de andra anslag som ÖB förfogar över. Det är heller inte rimligt att värnpliktsförmåner skall konkurrera med materialanslag.

Värnpliktsriksdagen

Värnpliktsriksdagen har en stor betydelse för verksamheten bland de värnpliktiga då främst genom att den ger dem möjligheter att kanalisera synpunkter från hela landet och från olika försvarsgrenar. Vi anser att värnpliktsriksdagen behöver ha den omfattning som den har i dag.

Vi förutsätter att man tillämpar arbetsreglerna så att de bilförare som under övningar åker efter allmän väg tillämpar erforderliga regler om tid för vila m. m. Vi anser att olyckssituationen måste föranleda kraftåtgärder från försvarsmaktens sida.

Vi har i denna motion tagit upp några av de frågor som i dag borde bli föremål för en närmare belysning i en värnpliktsocial utredning.

Hemställan

Med anledning av vad som framförts hemställs

att riksdagen hos regeringen begär att de i motionen upptagna värnpliktsfrågorna behandlas i en särskild värnpliktsocial utredning.

Stockholm den 24 januari 1986

Gunnar Björk (c)

i Gävle

Ingbritt Irhammar (c)

Gunhild Bolander (c)

Marianne Karlsson (c)

Lennart Brunander (c)

Gunnel Jonäng (c)

Karin Söder (c)

Pär Granstedt (c)

Anders Dahlgren (c)